№ 243 28 ნოემბერი, სამშაბათი 1866—1878 28 ნოემბერი, სამშაბათი № 243

რედაქცია: სოლოლაკზე, სერგიევის ქუჩაზე, Ივ. ამირაღოვის სახლში. № 8.

კანტორა რედაქციისა: სერგიევის ქუჩაზე, Ივ. ამირაღოვის სახლებში, № 8.

ხელის-მოწერა მიიღება კანტორაში. გარეშე მცხოვრებთათვის: Въ Тифлисъ. Въ редакцію газ. „Дроэба".

გაზეთის ფასი: მთელის წლისა—8 მან., ნახევარ წლისა—4 მ.ნ. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან.

უოველ დღე ორშაბათს გარდა

დროება

ცალკე ნომერი ღირს შაურათ

განცხადება: მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვ. ენებზე.

ფასი განცხადებისა: ლილდ ასოებით ასოზე—1 კაპ., ასო-მთავრულით სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივის ციცეროთი—5 კაპ., პატარათი—4 კაპ.

რედაქციას უფლება აქვს გასწოროს და შეამოკლოს დასაბეჭდათ გამოგზავნილი სტატიები. დაუბეჭდელი სტატიები ავტორს არ დაუბრუნდება.

მომავალს 1879 წელს გაზეთი

„დროება"

გამოვა მუდამ დღე და იმავე პროგრამმითა და მიმართულებით როგორც აქამდინ გამოდიოდა.

ხელის-მოწერა

Თფილისში—მიიღება „დროების" რედაქციაში (სერგიევის ქუჩაზე, Ივ. ამირაღოვის სახლებში, № 8).

გარეშე მცხოვრებთა ამ ადრესით უნდა დაიბარონ გაზეთი: *Въ Тифлисъ. Въ Редакцію газ. „Дроэба".*

Აგენტების საშუალებით გაზეთის დაბარება შეიძლება მხოლოთ იმ პირობით, რომ ფული გაზეთის დაბარებისა-თანავე უნდა იყოს რედაქციაში გამოგზავნილი.

გაზეთის ფასი

მთელის წლისა	8 მან.
ნახევარის წლისა	5 „
სამის თვისა	3 „
ერთის თვისა	1 „

მხოლოთ ამ ვადებით შეიძლება გაზეთის დაბარება.

ხვედრი ფასი გაზეთისა დაბარებისა-თანავე უნდა იქმნეს გამოგზავნილი; უფულოთ გაზეთი არავის არ გაეგზავნება.

საქართველო

დღიური

*** ჩვენ შევიტყეთ, რომ რამდენსამე ახალგაზდა ქართველთ განუზრახავთ მომავლი წლის მაისიდამ ახალი ქართული ჟურნალის გამოცემა, როგორც გვითხრეს, სახელად „Იმედი" ერქმევაო.

Ჯერ არც ერთი ჟურნალი არა გვქონდა, ახლა ერთად ორი!

Წინასწარმეტყველი არ უნდა იყოს კაცი, რომ ამ თავითვე სთქვას, რომ ერთ-ერთი ამ ჩვენი მომავალი ორი ჟურნალისა—„Ივერია" ანუ „Იმედი"—წინათვე სასიკვდილოდ არის დანიშნული, თუ ორთავე ჟურნალის პატრონებს იმდენი კერძო საშუალება არა აქვსთ, რომ თავის საკუთარი ჯიბიდამ უკანასკნელი ოთხმოცი-ასი თუმანი მაინც დახარჯონ წელიწადში.

Ეს გარემოება გვაშინებს ჩვენ; და გვაშინებს იმიტომ, რომ ჩვენი მკითხველი საზოგადოება დაფთხება, როდესაც ასე ხშირად ჰხედავს, რომ ჟურნალები იბადებიან და კვდებიან, და ნდობა, რწმუნება დაეკარგება.

Მაგრამ რაც უნდა იყოს, ეს მაინც სასიამოვნო მოვლენაა: რამდენიმე წიგნი მაინც შეემატება ჩვენს ღარიბ ლიტერატურას, ჰაზრები გამოითქმება, კითხვები აღიძვრება და სხვა.

*** Ამას წინათ რომ ჩვენს ქალაქში ერთმა ნემეცმა—შეანბეკმა ქაღალდის ქარხანა გახსნა, ამბობენ, ეს ქარხანა უფ. Იასე Ფითუაშვილმა იყიდაო. Დღემდინ ეს ქარხანა მარტო სახვევ ქაღალდს აკეთებდა; ახლა კი, ამბობენ, უფ. Ფითუაშვილი ისე აპირებს გამართვას, რომ ყოველ გვარი ქაღალდი გამოიყვანოს ამ ქარხნიდამ.

*** Მუხრანიანთ-ხიდის მცხოვრებლები შემოგვჩივიან, რომ ქალაქმა დაიწყო სოლოლაკის არხის გადახურვა და კი აღარ გაათავაო და ამის გამო ამ არხიდამ ისეთი საძაგელი სუნი დგება, რომ გაძლება არ შეიძლებაო.

*** Ამბობენ, რომ ამ მოკლე ხანში პრიკასჩიკების ახალი კლუბი იმართება ჩვენს ქალაქში. Წესდება ამ კლუბისა უკვე დამტკიცებულია მთავრობისაგან. Ახლა მხოლოთ სახლს ეძებენო.

*** ჩვენ შევიტყეთ, რომ ჩვენი სინოდის კანტორაში მოსამსახურე პირები გამსესხებელ-შემნახველ კასსას უმართავენ თავიანთთვის, რომელშიაც კავკასიის მხრის ყველა სამღვდელო პირებს შეუძლიანთ მონაწილეობის მიღება. Თავნი ფული ამ კასსისა შესდგება იმ ფულიდამ, რომელსაც კასსის წევრები მუდამ თვე შეიტანენ. Მიზანი ამ კასსისა, რასაკვირველია, ის არის, რომ წევრებს გაჭირების დროს შეეძლოსთ უფრო ადვილად და ცოტა სარგებლით ფულის სესხება იქიდამ.

*** Ბათუმის სამხედრო ღუბერნატორი აცხადებს, რომ ქალაქს ბათუმში და იმის მაზრაში ყველაზე უფრო შემდეგი საგნებია საჭიროვო; მარილი, ბრინჯი, ჭიქეულობა, ფანჯრები, ქვის და ხის ჭურჭელი და აგრეთვე რკინის ნივთები: ფეჩები, კრავატები, ლურსმები და სხვა.

Ბათუმში საქონლის შეტანაზე ვაჭრებს ბაჟი არ გადახდებათ; გადახდებათ მხოლოთ მაშინ, როდესაც ბათუმიდამ გამოაქვთ რაიმე საქონელი.

*** ჩვენ შევიტყეთ, რომ თფილისელი ურიები ოთხ-კლასიან სასწავლებელს ხსნიან ცალკე თავისთვისაო, რომელშიაც ებრაულის ენის შესწავლის უპირატესი ადგილი ექნებაო. Ღარიბებს სწავლის ფასს არაფერს გადაახდევინებენო და უმაღლეს სასწავლებლის სწავლის გაგრძელების ღონის-ძიებას მისცემენო.

*** Გაზეთს „Კავკაზში" იწერებიან, რომ Დ. მ. Კავკასიის ნამესტნიკს უბრძანებია მთავარ სამმართველოსათვის, რაც შეიძლება მომეტებული ყურადღება მიაქციოს კავკაზიაში სახალხო განათლების გავრცელებას. Ამ მიზნით, სხვათა შორის. Გორის სამასწავლებლო სემინა, რიაში გაიხსნება ცალკე განყოფილება, რომელშიაც მაჰმადის სასწმუნოების ყმაწვილებმა უნდა ისწავლონ და მოემზადნენ მასწავლებლებად. Ამ თავით ხსენებულს სემინარიაში მაჰმადიანების შვილებისათვის ორმოცი ვაკანცია არის დანიშნული.

*** Ესვე გაზეთი გვატყობინებს, რომ პროკურორის თანაშემწეს Ზუდიმ-Ლევკოვიჩს უკვე შეუდგენია გამომატყუვნებული აქტი იმ პირებისა, რომელთაც ყალბი ბილეთების გაკეთება და ხალხში გავრცელება ბრალდებათ. Ბრალდებულების რიცხვი სულ 37 კაცია; ამათში ურევია: ერთი პარუჩიკი სომეხი, ერთი, ერევნელი ვართაპეტი (სომხის ბერი) Თფ. უეზდის აღრინდელი პოლიცია პრისტავი, მუზიკის მასწავლებელი (იტა

ლიელი), ადრინდელი აქტიორი სომხის თეატრისა, ქართველი დიაკვანი, ლაზარევის ინსტიტუტის ნაშაგირდალი, ერთი ქართველი თავადიშვილი, რამდენიმე ბლგილობრივი აზნაურები და ვაჭრები მომეტებული ნაწილი სომხებთაგანი; დანარჩენი სულ თფილისის, ერევნის და განჯის წვრილი ვაჭრები არიან ყველა სომხები.

უცხო ქვეყნები

ინგლისი და ავღანისტანი

ინდოეთიდამ იწერებიან, რომ შეიტყო თუ ავღანისტანის ემირმა ალიმუზჯიდის აღება ინგლისის ჯარისაგან, იმ წამსვე განთავისუფლა ტუსაღობიდამ თავისი შვილი იაკობ-ხანი და 25,000 კაცის სარდლად დანიშნა ის და მტრის წინააღმდეგ გალაშქრება მიანდოვო.

—ლონდონის გაზეთებში დაბეჭდილია დიპლომატიური მიწერ-მოწერა რუსეთსა და ინგლისს შუა, რომლიდამაც სჩანს, რომ ამ ორ სახელმწიფოს 1873 წელს დაუდვიათ პირობა, რომ ბუხარასა და ავღანისტანს არცერთმა ხელი არ ახლოს; ავღანისტანი რუსეთისა და ინგლისის სამფლობელოების განმაშორებელ სამზღვრად უნდა იყოსო. მარკიზ სალისბერი ერთს ნოტაში აყვედრის რუსეთს, რომ იმან დაარღვია ეს პირობა ქაბულში (ავღანისტანში) თავის ელჩების გაგზავნით, და ამიტომ ინგლისისცთავის მხრით საჭიროდ ჰხედავს, რომ თავის სამზღვრების გასამაგრებლად ზოგიერთი ადგილები დაიჭიროს ავღანისტანისა. ამის გამო ინგლისი ნებას აძლევს რუსეთსა, რომ მერვი დაიჭიროს, თვითონ კი ქაბულში უნდა შეიყვანოს თავის ჯარები.

ამბობენ, შუვალოვის გაგზავნას ლონდონში ის მნიშვნელობა აქვსო, რომ ამ საგნებზე მოილაპარაკოს ინგლისის მმართებლობასთან და, თუ შესაძლებელი იქნება, ინგლისი და ავღანისტანი მოარიგოს ერთმანეთშიო.

ბოლგარია

სტამბოლელი კორრესპონდენტი „ჰავასის სააგენტოსი“ გვაცნობებს, რომ 27 ქრისტეშობისთვეში ბოლგარიის ძველ სატახტო ქალაქს ტირნოვოში შეიკრიბებიან ყველა წარჩინებული პირნი, ეპისკოპოსები და ჩინოვნიკები და აპრილამდინ ეს კრება შეადგენს ბოლგარიის მმართებლობის წესდებას, ახალ კანონებსა და შემდეგ კი ესევე კრება ბოლგარიის მთავრის ამორჩევას შეუდგება.

სპარსეთი

სპარსეთის შაჰმა გაუგზავნა ნოტა ევროპის ყველა იმ სახელმწიფოებს, რომელთაც ბერლინის კონგრესში მიიღეს მონაწილეობა, რომელშიაც ის სჩივის, რომ კონგრესისაგან დათმობილ ხოტურის მაზრას არ აძლევს ოსმალეთიო და გთხოვთ აიძულოთო, რომ იმან შეასრულოს ეს პირობაო.

რუსეთი

ვენის გაზეთს „ტაგბლატში“ დაბეჭდილია შემდეგი ამბავი, 14 ნოემბერს ლივადიიდამ მიღებული: . . . . . .

„გუშინწინ მოვიდა აქ, რუსეთის იმპერატორის მოწვევით, ღენ. ტოტლებენი, რომელთანაც ორი დღის განმავალობაში ჰქონდათ სამხედრო რჩევა. მოლაპარაკება, როგორც ისმის, აღმოსავლეთ რუმელიის თაობაზედ იყო. ამბობენ, ღენ. ტოტლებენი თხოულობდაო, რომ რუმელიაში დაყენებულ რუსის ჯარებს კიდევ ახალი ჯარები უნდა მიემატოსო. ამ წინადადების თანახმად სამხედრო რჩევას მართლაც გარდაუწყვეტია ახალი ჯარების გაგზავნა რუმელიაში, ასე, რომ ამ მოკლე ხანში ამ ჯარის რიცხვი 300,000 კაცამდინ უნდა ავიდეს.

— ლონდონის გაზეთი „ტაიმსი“ გვაცნობებს, რომ თურქესტანის ღენერალ-ღუბერნატორს კაუფმანს ავღანისტანის ემირის ელჩისათვის — მუნჩა-მაჰმად-ჰასანისათვის გარდაუცია ძვირფასის თვალ-მარგალიტით შემკობილი ხმალი, რომელიც რუსეთის იმპერატორმა გაუგზავნა ემირს საჩუქრათაო.

— ბერლინიდამ მოვიდა ამბავი, რომ ამ ქალაქში იმყოფება ახლა რუსეთის ელჩი ორლოვი, რომელსაც რუსეთის იმპერატორისაგან მინდობილი აქვს იშუამდგომლოს გერმანიის მთავრობასთან, რომ იმან შეასრულებინოს ოსმალეთს ბერლინის ტრაქტატის ყველა მუხლები.

ფელეტონი

არტაანის ამბები

(გაგრძელება *)

როგორც კედლები, არტაანის სახლებისა, ეგრეთვე საზოგადოთ მრთლად კარმიდამო უსუფთაო და ნეხვით სავსეა.

ჯერ შეხვალთ ერთს ოთახში, რომელიც, ვგონებ, ჩვენებური დერეფნის მაგიერია, განსხვავება მხოლოდ იმაში მდგომარეობს, რომ ეს თითქმის ისეთი ბნელია, რომ დღისითაც უსანთლოთ გავლა ძნელია. აქ არის დაგროვილი საწვავი წვია. აქედამ შეხვალთ ბოსელში, საიდამაც მარჯვნივ მხრივ აქაური უჩინარი დედაკაცების ოთახებშია შესავალი, ხოლო მარცხნივ — სასტუმრო ოთახია გამართული. ყველა ამ ოთახებიდამ კარები ბოსელში გამოდის, ბოსლიდამ დერეფანში და დერეფნიდამაც გარეთ, სხვა გასავალი არსაითა აქვს.

რადგანაც მარჯვნივ ოთახები მაჰმადის სწავლით საზოგადოთ მამაკაცისთვის და განსაკუთრებით გიაურისთვის მიუდგომელია, ამისათვის მე შემიძლიან მხოლოდ სასტუმრო ოთახი აგიწეროთ. უნდა კი შევნიშნო, რომ მე ვსწერ მარტო აქაური შუათანა მოქალაქის ცხოვრებას, რადგანაც ფაშები და საზოგადოთ მაღალი წოდების პირები აქ აღარავინ დარჩენილან — სულ ოსმალეთში გადასახლებულან.

იატაკი, ჭერი და კედლები შიგნიდამ უფრო მდიდარი პატრონის სასტუმროებს ფიცრისა აქვთ, უფრო ღარიბებისა კი მარტო ქვის კედლებისაგან, თავხეებისგან და ბოძებისგან შესდგება; მაგრამ ორივე ერთს ჰანგზე არიან აშენებულები. სანათებლად ჭერში ორი პატარა შუშის ფანჯარაა გამართული, საიდამაც ერთი ბეწო მზის შუქი ძლივს ჩამობჟუტავს და ამის გამო აქ დღეცა ბნელა. ქვის ბუხარი და შიგაც ამის აუცილებელი კუთვნილობა—ყავის ჰუჰყიანი იარაღი, ე. ი. სპილენძის ყავადანი და პაწაწა ფინჯნები.

არც ჩვენებური ტახტი, არც სტოლი და არც სკამი აქ ხმარებაში არ არიან. მდიდრის სასტუმროში იატაკზე აგია ხალიჩები, ხალიჩაზე ყრია ლეიბი, მუთაქები და ბალიშები, ხოლო ღარიბისაში აგია მარტო ჭილობები.

—

როდესაც სტუმარი ეწვევათ, სახლის პატრონი, სალამის შემდეგ, მიიწვევს სტუმარს მარჯვნივ ხალიჩაზე, სადაც უთუოთ უნდა მოიკეცოს და ისე დაჯდეს. თუ არ მოიკეცა, ეს ამათში დიდი უზდელობაა. სახლის უმცროსი, რომელსაც მხარზე ტილო აქვს გადაგდებული, აიღებს ჩიბუხს, მოვა, დაიჩოქებს ცალ მუხლზე სტუმრის წინ და ისე მისცემს ხელში. ამავე წესით მოართმევს შერბეთს და პაწაწინა ფინჯნით ყავას. როდესაც გაათავებს სტუმარი, ის ისევ წინ დაუჩოქებს, სტუმარი აიღებს ტილოს იმის მხრიდამ და ტუჩებს მოიწმენდს. ამ დროს მეზობლებიც არიან აქ და სახლის პატრონს ლაპარაკით შეაქცევენ სტუმარს.

სწორეთ ამავე წესზე ცხოვრობენ არტაანის მაზრის სოფლებშიაც.

—

თუმცა არტაანიც და საზოგადოთ არტაანის მაზრაც საქართველოს ნაწილს შეადგენს, თუმცა სოფლების უმეტესს ნაწილს ქართული სახელები ჰქვიანთ, როგორც მაგ. ხევი, ქინძა-თამარა, შადრევანი, საზარო, ველი, მინდაშენი და სხ., და თითქმის ყოველს სოფელში არის ეკკლესიების ნანგრევები, მაგრამ აქაური მცხოვრებნი არც საზოგადო ტიპით და არცა-რა სხვა თვისებით ქართველებს არა გვანან და არც არავინ იცის ქართული ენა. ამის გამო მე ვფიქრობ, რომ ოსმალებს აქ გაუქვრიათ ქართველთა თესლი და სხვა-და-სხვა ოსმალოს სამფლობელოს ნაწილიდამ გადმოუსახლებიათ ხალხი.

განსხვავება ისე დიდია ამათში და ქართველებში, რომ მაგ. ან აჭარელი, ან ლივანელი, ან იმერხეველი მცხოვ-

*) იხ. „დროება“, № 241.

სამართალი

ანდრეევსკის ქალის საქმე

თფილისის სამოსამართლო პალატაში

სალამოს სხდომა 25 ნოემბერს.

ნასადილევის 5 საათზე შეწყვეტილი სხდომა გაიხსნა იმ საღამოსვე 7 საათზე.

მეათე საათზე სასამართლოს წევრმა ბაკალოვ გაათავა, როგორც იყო, საქმის გარემოების მოხსენება.

შემდეგ დაიწყეს მოწმეების ჩვენების ჩამორთმევა. უველაზე პირველად ჰკითხეს მეთეოზეს ფიდუა მენაბდიშვილს, რომელმანც პირველად დაინახა და გამოიტანა წყლიდამ დამღრჩვალი ნინო ანდრეევსკის გვამი.

ამის ჩვენების დროს ცხადათ დამტკიცდა—თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს თარჯიმანს ჩვენს სასამართლოებში. ორი საათის განმავალობაში წვალობდნენ ორი თარჯიმანი სასამართლოსი და სულ უბრალო კითხვები ქართულად ვერ გადაუთარგმნეს სასამართლოსი, ადვოკატისა და პროკურორის მოწმეს და ვერც ამის ჩვენება გადათარგმნეს რიგიანად რუსულათა. ბოლოს საქმე იქამდინ მივიდა, რომ სასამართლო იძულებული შეიქნა თარჯიმნობა ეთხოვა თ. დ. მ. ერისთვისათვის.

შაბათის სხდომა სასამართლოსი ამით გათავდა ნაშუალამევის პირველს საათზე.

სხდომა 26 ნოემბერს.

სხდომა მეთორმეტე საათის ნახევარზე გაიხსნა. რადგან კვირაა და მშვენიერი დღეცა, ამის გამო ხალხი უფრო ბლომად მოაწყდა სასამართლოს კარებს. შესვლა ზალაში, რასაკვირველია, მეათედ ნაწილს არ ღირსებია.

ახალი თარჯიმანი თ. დ. ბ. ერისთავი დააფიცეს და სასამართლო ხელ-ახლად შეუდგა მოწმის მენაბდიშვილის ჩვენების ჩამორთმევას.

ფიდუა მენაბდიშვილმა უჩვენა, რომ 1876 წლის 22 მკათათვეს, ის იყო ყარაიაზზე და როცა დილით ადგა და თავის ჩანგლების დასახედავად წავიდა, დაინახა, რომ მტკვარს დამღრჩვალი ადამიანის გვამი მოჰქონდა. ჩაევდი წყალში და გამოვიტანე ნაპირზედაო.

სასამართლოსა და დამცველ-პროკურორის კითხვაზე, მოწმემ აჩვენა, რომ გვამი ისე სუფთა და თეთრი იყო, როგორც ანგელოზი; იარები და დალურჯებული ადგილი არსად არ ჰქონია გარდა თითებისაო. წყლიდამ რომ გამოვიტანე, ჩემი ამხანაგი სხვა მეთევზეებიც მოვიდნენო, ამოვთხარეთ ორმო, ქვეშ ბალახი ჩაუგეთ, ჩავასვენეთ შიგ, შემდეგ მიწა დავაყარეთ, ჯაგი დავადვეთ ზემოდამაო და წამოვედით ქალაქში პატრონის შესატყობინებელადაო.

სოლომან ი. შაბურიეს ჩამოართვეს ჩვენება იმაზედ, თუ როგორი მდებარება აქვს იმ ადგილს, რომელიც იმას ეკუთვნის და რომელზედაც მენაბდიშვილს ენახა პირველად დამღრჩვალი გვამი ნ. ანდრეევსკისა.

იოსებ თოფურიამ აჩვენა, რომ რამდენიმე ხნით წინ ანდრეევსკის ქალის მოკვლამდინ ის შეხვდა ბალში პეტრე ბაბისონიას, რომელსაც ქალის წაღები მიჰქონდა მეწაღესთან გასაკეთებელად.

პეტრე ბაბისონიას ცდილობს გაახსენოს - იმას, რომ ეს ამბავი, ადრე კი არა, სწორეთ იმ დღეს მოხდა, რა დღესაც ანდრეევსკის ქალი დაიღრჩვაო. მაგრამ, რადგან ი. თოფურია ამტკიცებს, რომ იმ დღეზე ადრე იყოო, ამის გამო ბაბისონია ამბობს, რომ ამას ეშინიან, ვაი თუ მეც გამრიონ ამ საქმეში, და იმიტომ დგას უარზედაო.

მოწმემ თ. ბ. მ. შარვაშიძემ ადვოკატის სპასოვიჩის კითხვაზე აჩვენა შემდეგი: როცა ნ. ანდრეევსკისა დაიღრჩო მე ჭუთაისში ვიყავი; ამის წინათ კი სამეგრელოში ვიყავი ბორდში თ. მინგრელსკისთან. დილით 23 ივლისს 1876 წელს ჯერ ლოგინიდამ ამდგარი არ ვყოფილვარ, შემოვიდა ჩემთან ბ. ლოლობერიძე და მიჩვენა დ. ჩქოტუასაგან მიღებული დეპეშა, რომელშიაც ეწერა, რომ ნინო ძალიან ავათ არის და უნდა ჩამოხვიდეო. მე იმ დღესვე წამოველი ქალაქში. მეორე, თუ მესამე დღეს შევიტყე, რომ დამღრჩვალი გვამი ნინოსი ენახათ და ჩამოიტანეს ქალაქში. პირველად რომ ენახე, ძლივს ვიცანი ისეთ ნაირად იყო გაბერილი და გასვრილი ტალახით. მარცხენა თითი ჰქონდა გარები აქაურ ათასს კაცში ჩააყენოთ, მაშინვე შენიშნავთ, რომ ეს სხვა ხალხს ეკუთვნის და არა ამათ. მსენიც თითონ აჭარელებს, ჭანელებს, შავშეთელებს, ლიეანელებს და სხვათა—ბურჯებს უწოდებენ და თავიანთ თავს ოსმანებს.

—

რაც შეეხება აქაური მცხოვრებლების ზნეობით მხარეს, ამაზე იმას გეტყვით, რომ „როგორიც ალხანა, ისეთი ჩალხანაო“, როგორიც სარწმუნოება აქვთ, ისეთი ზნეობა.

ქარგათ რო დავაკვირდეთ მაჰმადის სარწმუნოებას, ისე, როგორც მიღებულია ხალხში, შევნიშნავთ, რომ ეს მრთლად შესდგება მარტო გარეგანობისაგან და შინაგან მისს ღირსების ყურადღებას არავინ აქცევს. ამათში ჭეშმარიტი მორწმუნე ის არის, ვინც კარგათ სახალხოთ ასრულებს სხვა-და-სხვა გარეგან რელიგიურ წესებს და შემდეგ კერძოობით ცხოვრებაში კი, გინდა ქვეყანა დაანგრიოს, ამას ყურს არავინ უგდებს.

თვითონ ხალხიც ფარისეველი, მუხანათი, მოღალატე, დაუნდობელი არის. ერთის სიტყვით, ამათთვის არა მგონია ცხოვრებაში წმინდა და საღმრთო იყოს რამე.

რომელიმე ხალხის ზნეობითი ღირსების დასაფასებლად, ჩემის აზრით, საჭიროა არა-უკანასკნელი ყურადღება მიექცეს ამ ხალხის დედაკაცის მდგომარეობას. რამოდენათაც ხალხი ზნეობით მაღალ ხარისხზე სდგას, იმოდენათ ის პატივისცემით ეპყრობა დედა-კაცს, ჰკითხავს ცხოვრებაში რჩევას და აზრს, აფასებს მისს კაცურს ღირსებას და მისს უფლებაეს ცხოვრებაში.

აქაურებიც, როგორც საზოგადოთ ყველა მაჰმადიანი, დედაკაცს სწორეთ პირუტყვის მდგომარეობაში აყენებენ. ამას ცხოვრებაში არც ხმა და არცა-რა სხვა უფლება აქეს მინიჭებული. ეს არის გაჩენილი მხოლოდ მამაკაცის ცხოველური მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად.

აი აქაური ბოლლები და სხვა მაჰმადის სარწმუნოების სწავლაში განვითარებულნი პირნი რას ქადაგობენ დედაკაცზე:

„მრთლად კეთილ-სათნოიანი ცოლი შეუძლებელია ქვეყანაზე და საზოგადო გარყვნილება დედაკაცებში უფრო გავრცელებულია, ვიდრე მამაკაცებში. ეს თვით განგებამ არგუნა წილად დედაკაცს. როდესაც შემოქმედმა შექმნა დედაკაცი, მაშინ ეშმაკი დიდს აღტაცებაში მოვიდა და სთქვა:

„შენ ხარ ნახევარი ჩემის ძლიერებისა! შენ ხარ ჭეშმარიტი მფარველი საიდუმლოთა ჩემთა! შენ ხარ სწორეკ ისარი, რომელსაც ვესვრი და თავის დღეში არ ავაცდენ ნიშანს!“

თვით მაჰმადი ამობს დედაკაცზე:

„როდესაც ვიდექ მე სამოთხის კარის წინაშე, ვიხილე მე, რამეთუ მუნ მყოფთა უმეტესი ნაწილი იყვნენ გლახაკნი და ღარიბნი, ხოლო როდესაც ესდექ ჯოჯოხეთისა წინაშე, ვიხილე, რამეთუ მუნ მყოფთა უმეტესი ნაწილი იყვნენ დედაკაცნი“.

ამგვარი სწავლის გამო, ყველა მაჰმადიანი დაჯერებულია, რომ დედაკაცი ისეა შექმნილი, რომ არ შეიძლება ის კეთილი და სათნოიანი იყოს. თვით დედაკაცებიც ასე უყურებენ თავიანთ თავს. ამისათვის მამაკაცი, ოღონდ დედაკაცი არ ეჩვენოს ვისმე პირახდილი და სარწმუნოების გარეგანი წესები აღასრულოს, და კერძოთ რაც უნდა ჩაიდინოს, ის გულგრილად უყურებს.

აქედამ წარმომდინარეობს ის, რომ მართლა საზოგადო გარყვნილება დედაკაცებში უფროა; ვიდრე მამა-კაცებში, ამის დასამტკიცებლად გეტყვით, რომ, როდესაც ორტაანი აიღეს, მაშინ ჩვენს ექიმებს აქ დახვდათ ვენერიული ავათმყოფობა სრული თავის ძლიერებით.

ზოგიერთა მამა-კაცები თითონვე რყვნიან თავიანთ ცოლებს, ქალებს, დებს და სხვ., რომელიმე პიროვანი სარგებლობისთვის.

ფუჭებული და იმით ვიცანი. დავით ჩქოტუას ყმაწვილობითვე ვიცნობდი; შემდეგ როცა ოდესსაში ვმსახურებდი, იქ ხელ-ახლად გავიხსენეთ ნაცნობობა და ბოლოს პეტერბურღის უნივერსიტეტში რომ გადავიდა, იქაც ხშირად ვხედავდი. იქიდამ გამოვგზავნეთ ჩვენ ის ანდრეევსკის მამულების გამგებლად. ოდესიდამ მე, ჩემი სიდედრი ბარბარე ანდრეევსკისა და ჩემი ცოლი-და ნინო ერთად წამოვედით. მამულის გაყოფისათვის მედიატორების მოსამართლეებად ამოვირჩიეთ: ალ. ონიკოვი, ბ. ლოლობერიძე და დ. ანჩაბაძე. მართალია, რომ, როცა ჩემი წილი მხვდა, მიცვალებულმა (ნინომ) მითხრა: თუ გინდა გავცვალოთ ერთმანეთში ჩვენი წილიო, მაგრამ მე არ დავთანხმდი. ჩემი სიდედრი მე წავიყვანე აქედამ ოდესსაში; მერე ვარშავაში წაველი და მას აქეთ ის აღარ მინახავს, ასე, რომ მე ვერ შემიძლიან გითხრათ—თუ რას ჰფიქრობს, ან ვის აბრალებს თავის ქალის მოკვლას...

შემდეგ ექსპერტებზე მივარდა საქმე. პროფესორმა საროკინმა მისცა რამდენიმე კითხვა აქაურ ექიმებს, რომელთაც პირველად ნახეს და გაჭრეს დამღრჩვალი ნ. ანდრეევსკის ქალის გვამი და მოსთხოვა ამათ ამ კითხვებზე დაწვრილებითი პასუხი. ჩვენმა ექიმებმა ჯერ გამოაცხადეს, რომ 15 მინუტი გვეყოფა ამ კითხვებზე პასუხის სათქმელადაო; სასამართლომ ნახევარ საათი ვადა დაუნიშნა, მაგრამ ნახევარი საათი რომ გაათავეს, მერე გამოაცხადეს, რომ ხვალამდინ გვადროვეთო.

ამ ნაირად შემდეგი სხდომა დაინიშნა ორშაბათისათვის დილის 10 საათზე.

(გაგრძელება)

ტელეგრამები

(ხალხთა-შორის ტელეგრაფის სააგენტოსი)

ლონდონი, 25 ნოემბერს. „დელი ნეუსში“ იწერებიან: ხმა არის, ვითომც ავგანისტანის ემირმა მაიორს კოვანიარს მოსწერა წიგნი, რომელშიაც ის აცხადებს, რომ თანახმაა ინგლისს დაემორჩილოს.

ლონდონი, 25 ნოემბერს. მოვიდა ავგანისტანის ემირის პასუხი ინგლისის ულტიმატუმზედ. ემირი იწერება, რომ იმან იმიტომ არ მიიღო ინგლისის ელჩები, რომ ეშინოდა თავის დამოუკიდებლობის დაკარგვისა, და ამასთანავე, აცხადებს, რომ ავგანისტანსა და ინგლისს შუა არავითარი მტერობა არ არსებობსო. ემირს ჰსურს განაახლოს ძველი მეგობრული გაწყობილება ინგლისთან; ის თანახმაა მიიღოს დროებით ელჩები.

განცხადებანი

დაიბეჭდა და ისყიდება
საქართველოს

კალენდარი

ფასი 20 კაპეიკი

შედგენილი ი. ლიაძისაგან და გამოცემული ექ. ხელაძისაგან.

თფილისში, ყველა წიგნების მაღაზიაში. გორში: ძამოევის მაღაზიაში. ქუთაისში: პ. მესხის წიგნის მაღაზიაში და ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში. ფოთში: ელისბარ ბაბალოვთან, ოზურგეთში, გრიგოლ ჯინჭარაძის მაღაზიაში.—

ვინც 100 ეგზ. ერთად გაიწერს, იმას ეგზემპლიარი 15 კაპეიკათ დაეთმობათ.—

აგრეთვე ამ დღეებში გამოვა ბეჭდიდან და იქმნება გასასყიდათ ამავე ადგილებზედ: ივ. კერესელიძის **ლექსების** გამოცემული ექვთიმე ხელაძისაგან

ფასი ყველგან 50 კაპ.

(5—3)

დაიბეჭდა და ისყიდება ა. თუთაევის სამ-მოქმედებიანი კომედია; „**რძალი, მული და მაშენიკები**„—თ ფ ი ლ ი ს შ ი: გრიქუროვის, ვართანოვის და ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში,

ვ ლ ა დ ი კ ა ვ კ ა ზ ს: გიორგი ბარათოვთან, გ ო რ შ ი: ზაქარია ლონდაროვთან, ც ხ ი ნ ვ ა ლ შ ი: თ. ვანო თაქთაქოვთან, ს ა ქ ა შ ე თ ს: თ. ნიკო დიასამესწისნ მ ე ჯ ვ რ ი ს ხ ე ვ ს: მასწავლებელ მოსე ნათაძესთან, ქ უ თ ა ი ს ს: პ. მესხის წიგნის მაღაზიაში და დ. ბოკერიასთან, ს ა მ ტ რ ე დ ი ა ს: იორდანე სიხარულიძესთან, ფ ო თ შ ი, ელიზბარ ბაბალოვთან.

ამავე პირებთან ისყიდება ამავე თუთაევის მეორე კომედია.—„**ცოლი ვიტირო, თუ ფული?**“

(6—6)

ლექსები

„სიყვარული“

შედგენილი ანთ. ჯუღელისაგან გამოვიდა და იყიდება თფილისში ჩარკვიანის, ვართანოვის, გრიქუროვის და სხვა წიგნის მაღაზიებში და „ივერიის“ რედაქციაში. სამეგრელოში დ. სუჯუნას გ. თოფურიძის დუქანში და აბაშის სტანციაზე პ. მელიქოვის დუქანში, ზესტაფონს ჩუბინიძის და პოსტაევას დუქანში.

ფასი ორი შაური. ოცს ეგზემპლიარს ვინც იყიდის ერთად, მას თითო ეგზემპლიარი დაეთმობა რვა კოპ. მეტს ვინც იყიდის იმას შვიდ კოპეიკათ.

რკ. გზა.	დილ.		საღამ.		II კ.		III კ.	
თფილისი	9	21	5	18	მ.	კაპ.	მ.	კაპ.
მცხეთა	10	11	6	27	-	68	-	38
გორი	11	5	9	43	2	40	1	33
ხაშური	1	29	11	57	3	92	2	18
სურამი	1	44			4	42	2	46
ყვირილა	5	49			5	81	3	23
რიონი	6	57			6	75	3	75
სამტრედია	7	51			7	73	4	29
ახალ-სენაკი	8	43			8	57	4	76
ფოთი	9	50			9	75	5	42
ფოთი	9	3						
ახალ-სენაკი	10	14			1	18	-	66
სამტრედია	11	5			2	6	1	14
რიონი	12	13			3	4	1	69
ყვირილა	1	18	ღამე.		3	98	2	21
სურამი	5	12	1	10	5	33	2	96
ხაშური	5	39	1	37	5	84	3	24
გორი	7	5	4	8	7	36	4	9
მცხეთა	8	50	6	59	9	8	5	4
თფილის	9	31	7	56	9	75	5	42

ტელეგრაფი	მან	კაპ.
ოცი სიტყვა თფილისიდამ:		
კავკასიის აქეთა მხრის ყველა ქალაქებში	—	50
როსტოვს, ოდესას, მოსკოვს	2	—
პეტერბურღს, ვარშავას	2	—
ოსმალეთში, შვეიცარიაში	3	—
იტალიაში და საფრანგეთში	3	50
ინგლისში	3	75

ფოჩტა

ა) თფილისიდამ: სამზღვარ გარეთ, ქუთაისს, რუსეთს— ყოველ დღე კვირას გარდა. ზუგდ. ორშ. და ხუთშ. ოზურგ.—პარასკ. და ორშ. კახეთს—სამშ. და შაბ. ბ) ქუთაისიდამ: თფილისისა და ფოთის კენ— ყოველ დღე, კვირას გარდა. ოზურგეთს—ორშ. და პარასკ.

წიგნის გაგზავნა რუსეთში და სამზღვარ გარეთ:	კაპ.
ღია წიგნი	4
დაბეჭდილის (ხუთი მისხალი)	8

მაზანდა	მან	კაპ
თფილისი, 25 ნოემბერს.		
ფქვ. თით. განჯ. სა, ფთ.	1	80
ფქვილი წითელი	1	50
ქერი ფუთი	1	20
ბამბა ერევნისა, ფუთი	7	—
—ამერიკისა, ფუთი	7	50
გაპენტილი ბამბა ფუთი	10	—
მატყლი თუშური ფუთი	7	50
—თარაქამისა ფუთი	5	50
აბრეშუმი ნუხური სტ.	2	—
ქონი, ფუთი	5	60
ქონის სანთელი ფუთი	7	—
სტეარინის სანთელი, ფთ.	12	40
ხორცი ძროხისა, ლიტ.	—	81
—ცხვრისა, ლიტრა	—	90
სპირტი ვედრო	4	80
შაქარი, ბროც. ფუთი	7	40
—ფხვნილი ფუთი	6	40
ყავა გრგვალი, გირვ.	—	70
ხეთის ქუნჯუთისა ფუთი	12	8
თამბაქო, საშუალო ფთ.	6	8

თფილისის სამკურნალო.

ერევნის მოედანზე, წ. ნამძღვაროვის სახლებში.

ავათმყოფებს მიიღებენ ყოველს დღე დილის 9 საათიდამ 1-მდინ.

ო რ შ ა ბ ა თ ს: ვერმიშევი და გარალევიჩი—შინაგ. ავათ., ქიუჩარიანცი—საჯარო ექიმი და საშვილოს ოპერაციები.

ს ა მ შ ა ბ ა თ ს: ვერმიშევი—შინაგ. ა. ბ ხუტოვი—საბებიო და ბავშვის, პეუნოვი—თვალის.

ო თ ხ შ ა ბ ა თ ი: ვერმიშევი შინაგანი.

ხ უ თ შ ა ბ ა თ ს: ვერმიშევი—შინაგ., ქიუჩარიანცი—სიფილიტიკური და საშარდე ორგანების.

პ ა რ ა ს კ ე ვ ს: ვერმიშევი—შინაგ., ა. ბახუტოვი—საბებიო ქალისა და ბავშვების.

შ ა ბ ა თ ს: ვერმიშევი შინაგ., და პეუნოვი—თვალისა.

Дозволено цензурою. Тифлисъ 27 Ноября 1878 г. Типографія Меликова. გამომცემ. ს. მელიქიშვილი, რედაქტორი ს. მესხი.